

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ОРГАН НА ИНСТИТУТА ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Год. LI

2004

кн. 4

ТЕКСТОВЕТЕ В ТАЗИ КНИЖКА НА СПИСАНИЕТО СА ПОСВЕТЕНИ
НА 70-ГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ НА СТ.Н.С. I СТ. ДФН ТОДОР АТ. ТОДОРОВ

СЪДЪРЖАНИЕ

СТАТИИ

- Александър Лома* (Белград) – Незабелязан досега апелативен рефлекс на праслав. *glazъ в южнославянските езици 5
- Владимир Шаур* (Бърно) – Относно реконструирането на първоначалния облик на глаголицата 11
- Олга Младенова* (Калгари – София) – Наблюдения върху лексиката на дамаскините 15
- Малгожата Коритковска* (Варшава) – За един тип разлики между два текста на новобългарската Библия 22
- Тодор Бояджиев* – За мястото на полудиалекта сред социалните и функционалните подсистеми на езика 27
- Борис Парашкевов* – Из лексиката на град Русе 32
- Любов В. Куркина* (Москва) – Етимологични бележки (по материали от „Български етимологичен речник“) 41

НАУЧНИ СЪОБЩЕНИЯ

- Анатолій Ф. Журавльов* (Москва) – За един славяно-осетински фразеологичен паралел 46
- Боряна Велчева* – Старобълг. водоважда 'водопровод' 48
- Ангелина Даскалова* – За една стара българска дума 50
- Лидия Стефова* – Необичайни глаголни префикси в Райковския дамаскин 53
- Людвиг Селимски* (Катовице – Велико Търново) – Прилагателното небѣски в банатския говор и у българите католици не е архаизъм, а нововъведение 59

<i>Илона Янишкова</i> (Бърно) – Бележки към българското диалектно <i>илъ</i>	64
<i>Марта Белетич</i> (Белград) – Към произхода на бълг. диал. <i>муняк</i> 'срамежлив, стеснителен човек; мълчаливец; глупак'	67
<i>Христина Дейкова</i> – Проблеми при производните в етимологична статия от гнездови тип (върху материал от „Български етимологичен речник“)	74
<i>Кирил Костов</i> (Берлин – София) – Няколко пояснителни бележки за произхода на немските заемки <i>ланга</i> 'вид краставица' и <i>шлифер</i> 'дълга връхна дреха' в българската професионална терминология	79
<i>Ясна Влаич-Попович</i> (Белград) – Сърбохърватското <i>испòстити</i> : <i>испáштати</i> – граматичен или етимологичен дублет? (Още веднъж за гръцкия произход на сръб. <i>пàтити</i> , бълг. <i>пàтя</i>)	83
<i>Снежана Петрович</i> (Белград) – За произхода на два турцизма: сръб. <i>бенг</i> 'младеж', <i>болме</i> 'тънък зид, преграда' и техните паралели в балканските езици	89
<i>Дарина Младенова</i> – Контаминацията в светлината на ареалната лингвистика	95
<i>Мая Джокич</i> (Белград) – Континуанти на праславянския суфикс * <i>унјі</i> в сърбохърватската народна ботаническа терминология	101

ЕЗИКОВА КУЛТУРА

<i>Владко Мурдаров</i> – За новите български шрифтове	109
<i>Диана Благоева</i> – Един случай на неправилно калкиране	111

РЕЦЕНЗИИ И ОБЗОРИ

<i>Ванина Сумрова</i> – Първи електронен синонимен речник (тезаурус) на българския език	112
<i>Марта Кърпачева</i> – Дар на библиотеката на Института за български език	113

ЮБИЛЕЙ

<i>Христина Дейкова</i> – Ст. н. с. I ст. дфн Тодор Тодоров на 70 години ...	115
--	-----

ХРОНИКА

<i>Цветанка Аврамова</i> – Международна конференция във Варна за стандарта и субстандарта в славянските езици	122
---	-----

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ	125
---------------------------------	-----

АЛЕКСАНДАР ЛОМА (БЕЛГРАД)

НЕЗАБЕЛЯЗАН ДОСЕГА АПЕЛАТИВЕН РЕФЛЕКС НА ПРАСЛАВ.

GLAZŦ В ЮЖНОСЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ

Праслав. *glazŦ и две производни от него (*glazŦkŦ, *glazŦnŦ) се реконструират въз основа на данни от източно- и западнославянските езици. В южнославянските езици следи от тази дума досега са отбелязани, с по-малка или по-голяма вероятност, само в ономастиката.

Думата, както и нейните производни, е най-силно засвидетелствана в руски език, където в основното си и в редица метафорични значения е изтласкала праслав. *oko, макар хронологията на засвидетелстваните примери и западнославянските паралели ясно да показват, че това не е било първоначалното ѝ значение. Привеждаме познатите досега форми на тази дума въз основа на два праславянски речника (ЭССЯ 6/1979: 116–118, под *glazŦ, *glazŦnŦ; SP 7/1995: 90–92, под glŦzŦ, glazŦkŦ, glazŦnŦ).

Струс. глазѣкъ 'отшлифованный (водой) камешек, обѣл речен камѣк, топче', с вероятно значение 'бисер' в текст: **ѿгда боудѣтъ тоуѣа велика и находѣтъ дѣти наши глазѣкы стекланѣи и малѣи великѣи повертанѣи, а дроуѣна подѣлѣ Волховѣ бероуѣтъ ежѣ выполаскываѣтъ вода** (Ипатѣвски летопис s.a. 1114) (СРЯ XI–XVII 4: 29), глазѣтѣи 'глазастѣи' 1593 г., Глазѣтѣе като име на етиопско племе, гр. βλѣμυες в Прол. XI–XIV в. (пак там), струс. глазѣ 'око' от 1518 г.: **И язѣ отѣ дву своихѣ глазѣ одно око – Кудаяра брата своего послалѣ есми** (пак там), рус. глаз, -а / -у 'око' от нач. на XVI в., 'зрение', диал. и 'лошо око, уроки; дупка в плетиво, в мрежа; стѣкло на прозорец; отвор на шахта; среден отвор на горния воденичен камѣк; отвор във висока пещ, през който се изпуска шлага и чугун; очила', диал. глазѣк, -зѣка 'камѣче; камѣк на прѣстен; малко око; зеница; дупка в мрежа, в плетиво; вид дантелена вѣзба; окце на картоф; килийка в пчелна пита; листна пѣпка на дърво', глазѣки мн. ч. 'ягоди и плодове на растения, подобни на ягода; отвори на носа на лодка; очила; стѣкло на прозорец', стукр. XV в., укр. диал. глазок 'топче', диал. глазѣк мн.ч. 'железни топченца на рибарска мрежа', лазѣк 'метални топченца на рибарска мрежа', белорус. диал. глазѣкѣ също, рус. диал. глазики 'вид мостра на тѣкан, облекло', прил. глазнѣи 'очен'.

Стпол. glaz 'заоблен от речната струя камѣк, обѣл речен камѣк' XV в., 'камѣчета, чакѣл и друг тѣрд материал на бучки, guta, sabulum, saburra, кремѣк, silex', пол. сѣвр. 'голям камѣк', пол. диал. също (Малополша), 'камѣче, скала,

* Статията е разработена в рамките на проект 1591: „Етимологични изследвания на сръбския език и изработване на Етимологичен речник на сръбския език“, който се финансира изцяло от Министерството на науката и околната среда на Република Сърбия.

която е в основата на сипей; шиста; камъни, които подпират гредите в ъглите на дървена къща; неразорано поле; малък камък', стпол. умал. *glazik*, пол. диал. *glazek*, *-zka* (Малополша), *glazny* прил. 'каменен, каменист; гладък', стчеш. *hlázek* с вероятно значение 'vitrellum', *hlazec*, *-zcě* 'камъче'. По всяка вероятност чеш. остар. *hlaz* 'око' е заето от руски (ЭССЯ 6: 117).

На южнославянски терен досега са отбелязани следните случаи на възможно запазване на тази дума в топонимията: бълг. **глаз* 'камък, скала': *Братанов глаз*, каменист рид, макед. **глас* също: *Гуров глас* 'Гурова скала' (Арним 1937: 104), *Глázне*, река в Западна България (Разлог) с много обли камъни в коритото (БЕР 1: 246), срхр. *Глазан*, местност при Крагуевац (RJA), стсрѣб. Глазна, село 1354 г., 1381 г., и днес *Глажња*, село при Куманово¹, *Глажъ*, жупа в Северна Босна: *изъ Глажа Иваншиъ Петровиць* 1413 г., *оу Глажоу градъ Глашки* 1446 г., в унгарските грамоти е засвидетелствано още от XIII в.: *Galaas in metis Usore* 1244 г., *Glaz* 1373 г., *de Glas* 1404 г., *de Glaz* 1439 г.; тази жупа, която е принадлежала към Славония и загребското епископство, се локализира около Укрина и Укринаца (Вего 1957: 147 и сл.).

В РСА (III/1965: 333) има речникова статия за *глашац*, *-ица* 'оловно топче на рибарска мрежа' със следния пример: *На горњој страни алов је начеткан на вренгији са сплавутама (парашима), такође и доња са оловицама, глашцима* 'От горната страна рибарската мрежа е събрана с шев френгия чрез сплавути (параши), а долната – с оловни топчета'.

Цитатът е взет от стр. 158 на статията на Петър Момирович „Риболов у Смедереву и околини“ (Момирович 1937), като тук се дава според този оригинал². В източника тази дума се споменава само веднъж на цитираното място. Доколкото можахме да проверим, думата не е регистрирана никъде другаде³. По този начин оставаме в недоумение дали в заглавката на речниковата статия в РСА е правилно възстановен номинатив в ед. ч., понеже думата е засвидетелствана единствено в инструментал мн. ч. *глашцима*, което позволява още три възможности за реконструкция, освен *глашац* – също и *глашак*, *глажац* и *глажак*. Трябва да се вземе предвид и възможността от първоначално **глажак* или **глажац*, в генитив **глашца*, мн.ч. **глашци*, **глажака* / **глажаца*, да е възникнала парадигма с *-и-*, генерализирано и в номинатив/акузатив: **глашак* / **глашац*, мн.ч. **глашци*, **глашака* / **глашаца*. Такова пренасяне на обеззвучаването по аналогия от падежна форма, където има фонетични причини за него след изпадането на слабата ерова гласна, в падежни форми, където първоначално звучната съгласна се е намирала пред вокал, възникнал от силна ятова гласна, ни най-малко не е необичайно или непознато. От многобройните примери от различни сръбски говори ще се задоволим да приведем няколко от географски точки, близки до Смедерево, от Банат: *брбушак* 'бъбрек' вместо *брбужак*, по мн. ч. *брбушици* (Ивич 1994: 408), от централна Шумадия, близо до границата на шумадийско-войводинската диалектна зона със смедеревско-вършачката: *тешак*, *џсак*, *глатак* вместо *тежак*, *узак*, *гладак*, по *тешка*, *уска*, *глатка* (Реметич 1985: 185), от Левач: *тешак*, *жџшак* вместо *тежак*, *жежжак*, по *тешка*, *жешка* и т.н. (Симич 1972: 179).

Във всеки случай сръбската дума не може да се разглежда отделно от сходните по звучене и семантика названия на същия предмет – 'метални топчета,

прикачени на рибарска мрежа, за да я държат на речното дъно', в източнославянските езици: укр. диал. (*з*)*лазкі*, белорус. диал. *глазкі*, въпреки фонетичната разлика (сръб. *ш* или *ж*, а в източнослав. *з*) и евентуалната словообразователна вариантност (*-ьсь* : *-ькъ*?). Следователно, това е единственият потвърден досега в южнославянските езици апелатив от разгледаното по-горе семейство на праслав. **glazъ*⁴ и една изоглоса, която, както и самата реалия, която означава, трябва да е много стара.

Думата **glazъ* няма общоприета етимология, но все пак се налага като най-вероятно да бъде изведена от германската дума за кехлибар, стъкло, отражена между другото в днешното нем. *Glas*, англ. *glass* (SP 7: 91, с по-ранна литература). Като вземем предвид, че в най-старите засвидетелствани примери славянската дума означава точно стъклени и топчести предмети (струс. **ГЛАЗКЫ СТЕКЛАНЪИ**, вж. по-горе), и че стъклените перли се появяват в находките от археологическите култури на някогашните германско-славянски гранични територии (срв. Седов 1979: 57), това обяснение изглежда, във всички случаи, по-разумно и по-убедително от опитите думата да се обяви за изконно славянска чрез коренната етимология **gl-a-zъ* < ие. **g(h)el-* 'нещо кръгло, топчесто; камъче' (по ЭССЯ 6: 117).

Облиците на думата в германските езици възхождат към три прагермански форми, **glása-*, **glazá-* и **glēzà-*, които се различават една от друга по апофоничния преглас (**ō > a / ē*) и по ударението, което, според закона на Вернер, е станало причина за т.нар. граматична замяна на звучен и беззвучен спирант⁵. Понеже от германското кратко *a* в ранния праславянски бихме очаквали *o*, в основата на славянския облик с *-a-* (което по произход е дълго, но тук е носило циркумфлексна интонация, срв. рус. мн.ч. *глазá*) най-вероятно лежи германски вариант с *-ē-*, засвидетелстван още у римските писатели: *glesum* 'кехлибар' у Тацит (Germania: 45), *glæssum* също и *Glesaria* 'Кехлибарен остров' у Плиний (Historia Naturalis XXXVII: 42), с рефлекс в среднодолнонемско *glār*, англосаксонско *glār* 'дървена смола', стнорд. *glāsa* 'украсявам с нещо блестящо', а през готски **glēsas* – в лит. *glīsis* 'кехлибар'. Слав. *a* не може да се изведе непосредствено от *ē*, а от *ā*, възникнало от него около 200 г. сл. Хр., което би дало terminus post quem за заемането на думата в славянски, докато terminus ante quem би бил прагерманският преход на **z* в *r*; който се извършва около 500 година (Кипарски 1934: 172–174).

В славянските езици обаче е зает и вариантът с кратка ударена коренна гласна **glása*⁶, откъдето са срвиснем., ствиснем. *glas* 'кехлибар', нововиснем. *Glas* 'стъкло, чаша', по-нататък и стсакс. *glas*, *gles*, срдолнем. *glas*, хол. *glas*, англосакс. *glæs*, англ. *glass*. От средновисоконемския облик се извеждат словенската дума *glāž*, *glāža* 'чаша, стъкло', с производни *glāžek*, *glāževina*, засвидетелствана от XVI в., срхр. диал. (кайкавско) *glāž* 'стъкло' (от XVII в.), в Загреб колоквиално *глаш*, прил. *glāžнат* 'стъклен' от Жумберак (Щридтер – Темпс 1980: 130; Скок III: 325, под *stāklo*⁷; Сной 2003: 174).

Би могло да се стигне до изкушението по ареални и фонетични съображения (*-ш-* или *-ж-* вместо *з*) терминът *глашци* да бъде отделен от източнославянския синоним *глазки* и да се свърже със словенската и хърватско-кайкавската дума. Това обаче изглежда малко вероятно предвид взаимното сходство в значението,

което сигурно се е развило на славянска почва, и то доста рано, още докато предците на украинците и белорусите, от една страна, и на крайдунавските сърби, от друга, са имали непосредствени контакти. И севернобосненският топоним *Глаж*, засвидетелстван преди средата на XIII век, е свързан както хронологично, така и семантично, със севернослав. **glazъ*, но не и с относително късната заемка в словенски и кайкавски. Теоретично бихме могли да предположим, че **glazъ* е производно с наставка *-jo-* от **glazъ*. По подобен начин праслав. **хуѣа* и **хуѣа* се обясняват като производни на *-ja* (по модела **kot-ja* 'къща') от непосредствено заетите форми *хузъ* / *хуза*, съотв. *хузъ* < герм. *hūs(a)* (както в ЭССЯ 8: 159 и сл., 165 и сл.). Понеже обаче старото германско *s* и в беззвучна, и в звучна позиция, се е изговаряло дорсално и се е доближавало до звук *ž*, съответно до звук *ž*, за което свидетелстват и ранните заемки от немски в славянски⁸, може би по-скоро трябва да приемем, че формите **glazъ* покрай **glazъ*, **хуѣа* покрай **хузъ* / **хуза*, **хуѣа* покрай **хузъ* отразяват славянско колебание при адаптирането на германския звук към собствената фонетична система, в която славяните не са могли непосредствено да го идентифицират нито със своята съскава, нито с шушкатава проходна съгласна. С други думи, вариантността на славянските форми в тези случаи не може да се обясни със славянска деривация или с възможно многократно презаемане на германските думи на различни места и в различно време, а би се свеждала до техни различни регионални адаптации⁹.

БЕЛЕЖКИ

¹ Според Дуриданов, първоначално име на днешната Опайска река, на която е разположено селото (Дуриданов 1975: 137). По-малко вероятно изглежда по-новото тълкуване на Станковска (2003: 73–75), според която това е посесив на *-ъль* от непотвърдено ЛИ **Glažъ* (нейното твърдение, че това име е отбелязано в старосръбски извори от 1446 година, се отнася за посоченото по-долу споменаване на босненската жупа *Глаж*).

² В РСА е погрешно набрано „оловницама“ вместо „оловицаама“.

³ Между другото, тя не фигурира в РСГВ, св. 2: В–Д (2002), където е включена и лексика от отвъддунавския дял от смедеревско-вършачката диалектна област. В труда на Михайлович – Вукович не само не се дава никакво ново потвърждение, но и не се сочи примерът от РСА.

⁴ Възможно е тук да спада и глаголът *глашчати* 'поръбвам, зашивам края на платно': *Глашчати [je] штеповати нарочито по краю платна кудъ е одсечено, да се не оспе, а може быти и по другомъ месту* (РСА l.c.) 'поръбвам, зашивам, особено по края на платно, където е срязано, за да не се разплете, а може и на друго място'. Примерът е от сборника „Речи којих нема у Вукову Рјечнику“ на Алекса Остоич от 1855 г. Срв. рус. диал. *глазѡк* със значения 'дупка в мрежа, в плетиво; вид дантелена везба', *глазики* 'вид мостра на тъкан, облекло'.

⁵ Клуге – Мицка (1967: 259 и сл. под *Glas*); в същата речникова статия в най-новото издание на същия речник (Клуге – Зеболд 2002: 359) не се съобщава нищо повече, дори се дава по-малко информация. Срв. и Пфайфер (I: 574 и сл.).

⁶ Акцентният вариант **glazá-* лежи в основата на срдолнем. *glar* 'смола', англосакс. *glar* 'смола; кехлибар', стнорд. *gler*, дат. остар. *glar* 'стъкло'.

⁷ Срв. същия автор в *Archiv für slavische Philologie* XXXIII/1912, 362.

⁸ Жепич (1980: 61), Кьониг (1978: 151), където се привеждат като примери пол. *žold* < *Sold*, *Griže* < *Greis*, топонимът *Žatec*, нем. *Saaz*. В речника на Скок се дава низ от южнославянски паралели – покрай *глаж*, срв. кайк. *жага*, кашуб. *žoga* < *Sage* (Скок III: 669), кайк. *межнар*

'клар, звънар', нем. *Messner* (Скоп II: 419), кайк. *жетарка* 'Holzkübel', нем. *Sehter* (Скоп III: 677 и сл.), *жајфа* Бузет, Совинско поле, *жајфа* Жумберак кат. 'сапун', нем. *Seife* (Скоп III: 669) у Шридтер – Темпс (Шридтер – Темпс 1958: 60 и сл.), не се споменава за предаването на нем. *s* като *жс* [макар че се дават формите *жамкошт* покрай *замкост*, *жёмља* покрай *зем(ъ)ичка*].

⁹ Тъй като покрай /z/, /zɛ/, /u/ в тези рефлексии се явява и /c/ (стхърв. глаг. *хис*), бихме могли да търсим възможно отражение на тази праславянска основа от германски произход и в топонимите с основа *глас-*, без да прибъгваме до предположението, че в ареала на TRAT-метатезата те се опират на прасл. **gols-* 'глас'. Особено интригуващ в това отношение е топонимът *Гласинац* в Североизточна Босна, засвидетелстван като място за ношуване на кевани от XV в. (вж. Иречек 1892; Филипович 1950: 183 и сл., където се привеждат паралели от сърбохърватски територии).пейзажът на Гласиначкото поле е характерен със стотици праисторически могили от желязната епоха (800–300 г. пр. Хр.), многократно разкопавани от 1880 г. досега. В тях са открити богати археологически находки, въз основа на които е изградено понятието „гласиначка култура“. Между тези находки се открояват многобройни кехлибарени аморфни и обработени перли, застъпени във всички фази от развоя на тази култура. Това показва, че през Гласинац е преминавало разклонение на праисторическия „път на кехлибара“, който от среднобронзовата епоха е свързвал Прибалтика със Северно Средиземно море (А. Палавестра в Срейович 1997: 315–319, срв. още 188 и сл.). Можем само да се догаждаме, че средновековните сръбски обитатели на тези земи, които често са използвали праисторическите могили за собствените си погребения (Филипович 1950: 250), при разкопките са намирали тези перли (това е най-ранното значение на славянската дума **glazъ*, чийто германски етимон първоначално означава 'кехлибар') и са нарекли местността по тях. Разбира се, това име и сродните му имена могат да се обяснят и с гореспомнатото производно значение 'объл речен камък, чакъл и под.'

ЛИТЕРАТУРА

Арним 1937: *B. von Arnim*. *Urslav. *glazъ auch im Südslavischen.* – *Zeitschrift für slavische Philologie*, XIV.

БЕР: Български етимологичен речник. С., 1971–.

Вего 1957: *Vego, M.* *Naselja bosanske srednjevjekovne države.* Sarajevo.

Дуриданов 1975: *Duridanov, I.* *Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle.* Köln/Wien.

Жепич 1980: *Žepić, St.* *Historische Grammatik des Deutschen.* Zagreb.

Ивич 1994: *Ивић, П., Бошњаквић, Ж., Г. Драгин.* Банатски говори шумадијско-војвођанског дијалекта. Прва књига: Увод и фонетизам. – СДЗБ, XL.

Иречек 1892: *Jireček, K.* *Glasinac u srednjem vijeku.* – *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*, кн. II, г. IV. Sarajevo, p. 99-101 (фототипно издание в Сборник Константина Иречека I, Београд, 1959, p. 421-424).

Кипарски 1934: *Kiparsky, V.* *Die gemeinslavischen Lehnwörter aus dem Germanischen.* Helsinki.

Клуге – Зееболд 2002: *Kluge, Fr.* *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache, bearbeitet von E. Seebold.* 24. durchgesehene und erweiterte Auflage. Berlin – New York.

Клуге – Мицка 1934: *Kluge, Fr.* *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache.* 20. Auflage bearbeitet von W. Mitzka. Berlin.

Кьониг 1978: *König, W.* *DTV – Atlas zur deutschen Sprache. Tafeln und Texte.* München.

Михайлович – Вукович 1977: *Mihajlović, V., G. Vuković.* *Srpskohrvatska leksika ribarstva.* Novi Sad.

Момирович 1937: *Момирович, П.* Риболов у Смедереву и околини. – В: *Гласник Етнографског музеја у Београду*, бр. XII, с. 145-165.

- Пфайфер I: Etymologisches Wörterbuch des Deutschen unter der Leitung von W. Pfeifer. A – G. Berlin, 1989.
- Реметич 1985: *Реметић, Сл.* Говори централне Шумадије. – СДЗб, XXXI.
- РСА III: Речник српскохрватског књижевног и народног језика Српске академије наука и уметности. Београд, 1965.
- РСГВ: Речник српских говора Војводине. Нови Сад, 2000–.
- СДЗб: Српски дијалектолошки зборник Српске академије наука и уметности. Београд, 1994.
- Седов 1979: *Седов, В. В.* Происхождение и ранняя история славян. М.
- Симич 1972: *Симић, Р.* Левачки говор. – СДЗб, XIX, с. 1–618.
- Скок III 1973: *Скок, Р.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb.
- Сной 2003: *Snoj, M.* Slovenski etimološki slovar. Druga, pregledana in dopolnjena izdaja. Ljubljana.
- Срейович 1997: *Arheološki leksikon*, priredio D. Srejiović. Beograd.
- СРЯ: Словарь русского языка XI–XVII вв. М., 1975–.
- Станковска 2003: *Станковска, Љ.* Имињата на населените места во Кумановско. Скопје.
- Филипович 1950: *Филиповић, М. С.* Гласинац. – Српски етнографски зборник, LX, Насаља и порекло становништва, књ. 32. Београд, с. 177–463.
- Щридгер – Темпс 1958: *Striedter – Temps, H.* Deutsche Lehnwörter im Serbokroatischen. Wiesbaden.
- ЭССЯ: Этимологический словарь славянских языков, под редакцией О. Н. Трубачева. М., 1974–.
- SP 7: Słownik prasłowiański, pod redakcją Fr. Sławskiego. Kraków, 1974–.

Превела от сръбски *Д. Борисова*